

Daha önceleri (*) Karaburun'da yaşayan kara kefallerinden bahsetmişim. Hani deniz kefalleri gibi kafalı olan, göçmen, yerli, gezgin, aklına estikçe uğrayan, ütopyacı gibi özellikleri ile birbirlerinden ayırabildiğim Karaburun kara kefalleri. (Onları dişi erkek diye birbirinden ayırmayı hala gereksiz buluyorum.)

Geçenlerde yolum yine düştü Karaburun'a. Eskiden tanıdığım kara kefallerini ne yaptım ettim, tepe köyü sahil köyü demeden, o liman bu koy demeden, aradım buldum bazılarını. Karşılıklı hal hatır sorduk. Ama gözüm sağda solda yeni bir kara kefali peşindeydi. Yeni bir kara kefali görmek, onunla tanışmak, onun nasıl kara kefaline dönüştüğünün hikayesini kafama göre kurgulamak, onun için yaptığım simülasyonun heyecanını tadabilmek arayışı içindeydim.

“Neden kara kefalleri Karaburun'da yaşar?” sorusunu bana hala sormakta ısrarlı iseniz, ben de sorunuzun “bir zamanlar ayakları kertenkele olan dev Mimas neden Karaburun'u kendine mekan eylemiş?” sorusu kadar anlamsız olduğunu söylemekte, “Bunlar karmaşıklık dünyası kaosunun bıçak sırtında yaşayan canlılarının bir türüdür.” demekte ısrarlıyım.

Bağışlayın, şu söylemlerimi de tekrarlamak istiyorum:

“Kendilerine “canlılar bilimcisi” adı verenler bu canlıları göremezler. Onların modern yasaları ancak kaos bıçak sırtının düzenli tarafındaki yaşamları anlamak için geçerlidir. Kara kefallerini ise canlılar bilimcilerinin sonrasındaki dünyada, yani kaos bıçak sırtında yaşayanlar ancak fark edebilirler.”

Karmaşıklık dünyasında geçerli olan kuramımızdan, kara kefalleri hakkında şu öngörülebilir demişim. Kara kefalleri düzende duyarlı insanlar oldukları için, sisteme avlanmanın kaosu sonrası özgürleşmeyi karmaşıklık dünyasında bir kefal olmada bulmuş olmaları olasıdır. “Bu kara kefalleri ne olmuştu da avlanmışlar?” bilemem dersem, “onlar bile ancak avlandıklarında anlamışlardır avlandıklarını” dersem, bu söylemler termodinamik yasaların dışındadır, o yüzden bunlar saçmadır deyip geçilebilir. Ancak, bu canlıların “karmaşıklık dünyasının kara kefali olmalarının nedeni ise onların bile bilmedikleri her şey olabilir. İnsanların ‘insancıl’ kısırlaştırmasından bir rastlantı ile kurtulmuş bir köpekten doğmuş olan gözleri kapalı bir köpek yavrusunun bakışı bile onların kara kefali olmalarının bir nedeni olabilir” yaklaşımına hangi modernite paradigması ile karşı çıkabilecekler ki? Bugün dinlisi dinsizi tüm modernitecilerin can havliyle sarıldıkları entropi kavramının babası olan Boltzmann'ı bile bundan yüz sene önce kadar “istatistiklerle doğa olayları anlaşılır mı?” diye yıldırıp depresyona sokup kendini asmasını sağlamadılar mı?

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Size Adriyatik denizi kıyısında yeşillikler içindeki Trieste kentinden bahsetmişim. Bir zamanlar Avusturya-Macar İmparatorluğunun Akdeniz'e açılan tek liman kenti olan, hani Susanna Tamaro'nun “Yüreğinin Götürdüğü Yere Git” romanında anlattığı, Tamaro'nun

doğduğu, büyüdüğü ve gençliğini geçirdiği İtalyan kenti. Yirmili yaşlarımda bu şehirde uzun bir süre yaşadım. Belki de Tamaro ile bir Trieste meyhanesinde karşılıklı olmasa da birer kadeh carsonun ünlü Terrano şarabını içmişizdir. Neyse; bu şirin kent de dışı erkek ayırmaksızın kendini Triestini (Triesteli) hissedenden herkes birbirini “katır” diye çağırır. Bunun nasıl olmuş da ortaya çıkmışını Trieste’de kimseden duymadım. Tamaro da kitabında bundan bahsetmemiş. Bu nedenle bu olsa olsa bir anonim “Katır Masalı” olur desem, hangi Triesteli’nin itirazı olabilir ki?

Kara kefalî ise benim için bir masal değildir. Bir post-mitolojidir. Çünkü en azından ben kara kefalî ile ilgili bir şeyler söyleyebiliyor ve yazabiliyorum. Karaburun’da bir canlının kara kefaline dönüşmüş olması ne bir sürprizdir, ne de bir rastlantıdır. Bu Karaburun’a ilk kez gitmemin gerçek nedeni olan ütopyalar toplantıları simülasyonunun kendiliğinden beynimdeki kurgusunun bir sanal ürünüdür. Kara kefalî bugün ütopya sonrası Karaburun habitatında yaşayan gerçek üstü bir canlıdır. Karaburun koylarında yaşayan kefal türleri, yengeçler, yunuslar, deniz kabukluları, deniz yıldızları ve Akdeniz fokları Karaburun’u sevenler için Karaburun ütopyaları sonrası ürünleri olabilir. Ama bu saydıklarım ise karmaşık dünyasında kaos bıçak sırtında yaşayanlar için gerçektir.

Cahit Külebi’nin şiirini hatırlayalım:

İSTANBUL

Kamyonlar kavun taşır ve ben
Boyuna onu düşünürdüm,
Kamyonlar kavun taşır ve ben
Boyuna onu düşünürdüm,
Niksar'da evimizdeyken
Küçük bir serçe kadar hürdüm.

Sonra âlem değişiverdi
Ayrı su, ayrı hava, ayrı toprak.
Sonra âlem değişiverdi
Ayrı su, ayrı hava, ayrı toprak.
Mevsimler ne çabuk geçiverdi
Unutmak, unutmak, unutmak.

Anladım bu şehir başkadır
Herkes beni aldattı gitti,
Anladım bu şehir başkadır
Herkes beni aldattı gitti,
Yine kamyonlar kavun taşır
Fakat içimde şarkı bitti.

Bana göre şiir kendiliğinden bir dönüşümü anlatmaktadır. Dönüşen ne alemdir, ne de İstanbul'dur. Ancak İstanbul'un karmaşık dünyasında yaşayabilen şairin içindeki şarkının bittiği an, gerçekte dönüşen İstanbul değil, şairin kendisidir. Tek geçip giden vardır, o da zamanın evrimidir. Çünkü kamyonlar kavun taşımaya devam etmektedir. Şair, Nietzsche felsefesinden etkilenmiş olmalı, yani entropi kavramından ki şiirdeki dönüşüm değişenlerini bir üst insan olmadığımız için fark edemeyeceğimiz kapalı döngüdür. Peki o kavunu tarladan toplayan elin, onu besleyen toprağın şairin içinde biten şarkıda hiç mi payı yok? Bunu öngöremeyeceğimizi biliyoruz, ancak öngöremiyoruz diye şairdeki biten şarkıyı kavun taşıyan kamyonlara da yüklemek kolaycılık değil mi?

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Biz yaştaki, post bıyıklı, kıvrıkcık saçlı ve orta boylu, aynı zamanda bir şair olan sevgili arkadaşım 2K'yı bu kez Karaburun'da göremedim. 3K'nın (artık ona 3K diyelim) Karaburun'u terk edişinin nedeni kara kefalleri avcılarının Karaburun'da ortaya çıkmış olmalarıdır. Duydum o yeniden sulara dönmüş, bu bir sürpriz değil işte! O yeni sulara Cahit Külebi'nin İstanbul şiirine olan tutkunluğunu sürdürüyor mu? Okuyorsa, bu okuma gene rakısına meze olsun değildir, gene kafasına estikçe okuma da değildir. Ancak, duyarlı düzensiz yaşamındaki kaos sırtına hala kavuşmamış demektir. Kamyonlar kavun taşırken geçen zamanda yaşamındaki tıkanmışlığı aşacak dönüşüm yolunun, kaos sırtının sırrını aramayı sürdürmektedir.

Halbuki 3K'nın kara kefali olarak ortaya çıkışı için duyarlı düzensiz insan davranışları kuramı üzerinden, aşağıdaki kurguyu düzenlemiştim:

"O akşam Karaburun Yelken Kulüpte arkadaşımız 2K "Kamyonlar kavun taşır." cümlesini tekrarlar, tekrarlarlarken döngüde dönüşümünü aramaktadır gerçekte. Aklına estiği kadar "Kamyonlar kavun taşır." cümlesini düzensiz tekrarlar durur. "Fakat içimde şarkı bitti." diyerek elindeki rakı kadehini yere vurup kırdığı an, yaşamında hiç kefal tutmamış olan beline kadar denizdeki BH Hoca'nın oltasına bir kefal kendiliğinden takılır. Bu avukat Sinan'ın hileli oltaları ile kefali kandırma değildir. Bu gerçeğe gerçek üstü arasında gidip gelendir. Kapalı uç BH Hoca'nın elindeki oltaya kendiliğinden takılan kefalın ölümü, açık uç ise elinde kırılan kadehle 2K'ın kara kefaline dönüşümüdür. Denizdeki kefal ölmüş ve 2K gerçek üstü bir kara kefali olarak yeniden doğmuştur."

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Karaburun'un Anbarseki köyünde eski bir zeytin yağı değirmenindeyim. Karaburun Kavimler Kapısının (3K) oyununu zeytini ezen taşlarla aynı locada izliyorum. Oyun gerçek, genç oyuncular ise modernite iktidarının simülasyon mekanizmalarının gelecek için endişe duyan ürünleri. Gittikçe karmaşıklaşan bu dünyada Değirmenin Kavimler Kapısının tahtasıyla bütünleşmiş davranışları tırnaklarında. Hocaları Şih Ali'nin bunun için mi saçları omuzlarında? "Ayak sesleri."

"Otobüs kaçtı mı?"

“Almaya mı geldiler?”

Brecht ile birlikte Değirmende onları bu hale sokan aralarındaki muhbiri arıyorlar. Muhbir kim?

“Doğru mu söylüyor dersin?”

“Sadece çikolata mı aldın?”

İçimizdeki muhbir kim? Bu modern dünyanın her yeri sarmasının nedeni olan hepimiz. Ne olmuştu da onlar Karaburun’un bu köyünde bu değirmende muhbiri arıyorlardı? Başka köy kalmamış mıydı değirmeni olan muhbiri arayacak. Bunu Brecht de olmak üzere, Şih Ali, genç oyuncular ve zeytini ezen taşlar ve ben öngöremezdik.

Değirmenin terası karanlık, 3K’yı örtmüş olan pembe tüllerin içinde kendimi çözememekten endişelenmemin uykusuzluğu. Gökte Venüs gezegeni Hermetik sırrının çözülmüş olmasından endişeli.

Değirmenin karşısında ilköğretim okulu, mavi mavi öğrencilere muhbirin kim olduğunu nasıl öngöreceklere kitaplarında öğretecekler her yıl olduğu gibi. Ancak bir gece köyün kahvesinde bir genç oğlanın genç kızın elini tutup ortak içtikleri şarap kadehinde Değirmende oynanan oyun olduğunu bilemeyecekler.

Ben kim miyim? Karaburun’da işim mi ne? O köyün değirmeninde pembe tüller içinde neden mi uyudum o gece?

Ben Karaburun’da ütopyalar sonrasının kefaliyim!

“Kamyonlar Kavun Taşır”

xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx

Simavna Kadısıoğlu Şeyh Bedrettin’in düşünceleri ütopyik olduğu kadar hermetiktir de. Yani Şeyh Bedrettin Thomas More, sonra da Giardino Bruno da yaşamıştır desek, buna kim karşı çıkabilir? Ancak onu Serez çarşısındaki çınar ağacına asmışlarsa da (1420), More’un kafası Londra’da bir kalede kesilmiştir (1535), Bruno’nun bedeni Roma’da bir meydanda yakılmıştır (1600).

Bruno’nun heykeli yakıldığı meydandadır. More adı İngiltere’de meydanlara kazılmıştır. Şeyh Bedrettin’in Nazım Hikmet gibi bir ustanın kaleminden ortaya çıkmış destanı vardır.

Peki, kemiklerinin bugün İstanbul Divan Yolu’nda Ziya Gökalp ile Sultan II. Abdülhamit’in mezarlarına birkaç metre uzakta olması bir rastlantı mıdır?

Şeyh Bedrettin’in müritlerinden olan Börklüce Mustafa’nın Karaburun’da katledilmesi bir mitoloji değildir. “Neden Karaburun’da?” sorusuna verilecek yanıt sonsuz ise de Börklüce’nin ölüm nedeni tektir.

Söylendiğine göre Mimas İzmir-Karaburun’da yaşamıştır. Bacakları kertenkele olan bir giganttır. Yani gerçek üzerine kurulmamış bir mitolojik devdir. Mimas İzmir’in

Karaburun’unda yaşamıştır. Sonu Zeus’un elinden olmuş olsa da “ne olmuştur da bu mitoloji Karaburun’da söylenmiştir?” sorusuna sonsuz yanıt kurgulanabilir.

“Karaburun Kara kefalleri (3K)” ise ne bir tarihsel gerçektir ne de bir mitolojidir. Kara kefalleri bir mitoloji sonrasındır. Kara kefalleri Karaburun’un mavi bayraklı kırık koylarında dolaşan balıklardan değildir. Bunlar karmaşıklık paradigması ile görülen sanal dünyanın karada yaşayan balıklarıdır. Örneğin onlar Karaburun kıyılarında elinde olta kefal peşinde koşan Halikarnas balıkçısı gibi balıkçıymış gibi balıkçılar olabilirler.

Kara kefalleri insani bir sistemde oluşan bir simülasyon sonrasının düzensiz duyarlı bir ürünüdür (simulakr). Bu dünyanın düzensiz duyarlı insanları oldukları için avlanmışlardır. Onların, avlanmış olmanın karmaşıklık dünyasında bir kaos sonrası özgürleşmeyi Kara kefal olmada bulmuş olmaları olasıdır.

“Ne olmuşlarda avlanmışlar, karmaşıklık dünyasının Kara kefal olarak ortaya çıkmışlardır?” sorusuna yanıt kendileri de veremez. Çünkü sonsuz yanıt içinden hangisinin (Gerçek) neden olduğunu bil(e)mezler. Ancak pulsuzdurlar ve de kuyruksuzdurlar.

Belki de onlardan biri Karaburun Anbarseki köyünden kavimlere kapı açan 3K tiyatro sahnesinde 29 yaşında iken Aras Irmağında bir karış suda boğulan Samed Behrengi’nin Küçük Kara Balığı rolündedir.

Belki de Sivas ellerinden Temmuz’un ikisinde bir beyaz gemiye binmiş, yana yana Karaburun’un Mimas koyundan karaya çıkmış bir şair de olabilir aralarında.

Bu kendiliğinden ortaya çıkışları keşfetmek için Karaburun’un tepelerinde, koylarında, köylerinde dolaşmalısınız. Karaburun’da dolaşıp dururken bir kara kefaline rastlamanız bir sürpriz olmayacaktır. Ancak o an bileceksiniz ki sizde yolu Karaburun’a düşmüş bir kara kefalisiniz.

Beyaz Bir Gemidir Ölüm

Sen bu şiiri okurken
ben belki başka bir şehirde olurum.
Kötü geçen bir güzü
ve umutsuz bir aşkı anlatan,
rüzgarla savrulan
kağıt parçalarına
yazılmış
dağıtılmamış
bildiriler gibi.
Uzun bir yolculuğa hazırlanan,
yalnız bir yolculuğa.
Çünkü beyaz bir gemidir ölüm,
siyah denizlerin hep
çağırıldığı,
batık bir gemi,

sönmüş yıldızlar gibidir.
Yitik adreslere benzer
ölüm.
yanık otlar gibi.
Sen bu şiiri okurken
ben belki başka bir şehirde
ölürüm.

Behçet Aysan

(+) Leman Git Dergisi Eylül 2006 sayısında yayınlanmıştır.